

Особливості навчання лікарів загальної практики–сімейної медицини з питань фтизіатрії на кафедрі післядипломної освіти

Ю.В. Просветов, А.Ю. Гусарова, Н.О. Скороходова, А.В. Левіч
ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

За останні декілька років підходи до ведення хворих на туберкульоз значно змінилися, що потребує від лікарів загальної практики–сімейної медицини більш ґрунтовних знань цієї патології.

У статті представлені особливості викладання фтизіатрії лікарям загальної практики–сімейної медицини на кафедрі фтизіатрії і пульмонології. Представлені методики навчання лікарів, які ефективно зарекомендували себе в навчальному процесі на кафедрі.

Ключові слова: туберкульоз, лікарі загальної практики–сімейної медицини, навчання.

На сьогодні туберкульоз залишається однією з основних причин інфекційної захворюваності населення України. Він належить до 10 найпоширеніших причин смерті в світі. Тому актуальними залишаються питання діагностики, лікування та профілактики цієї хвороби. Проблема туберкульозу не є суто фтизіатричною. Питання виявлення цього захворювання завжди стосувалась загальнолікарняної мережі. Зважаючи на нормативні документи останнього часу, лікарі загальної практики–сімейної медицини повинні більшою мірою долучатися до ведення хворих на туберкульоз [1]. А це, в свою чергу, вимагає від лікарів загальнолікарняної мережі більш ґрунтовних знань цієї патології. За останні кілька років підходи щодо ведення хворих на туберкульоз значно змінилися. Проте лікарі загальнолікувальної мережі не завжди мають можливість вчасно зорієнтуватися в цих змінах, оскільки вони мають добре орієнтуватися в багатьох медичних дисциплінах, а не лише фтизіатрії. Це вимагає збільшення теоретичної частини навчального часу з цієї дисципліни.

Згідно з уніфікованою програмою на проведення занять з фтизіатрії з лікарями загальної практики–сімейної медицини відводиться 24 год, що не завжди є достатнім. Тому викладачі кафедри намагаються інтенсифікувати процес навчання спеціалістів, залучаючи до навчального процесу сучасні методи навчання.

Так, на кафедрі, паралельно з традиційними підходами в навчанні, запроваджені нові методи викладання із застосуванням комп'ютерної техніки та ілюстрованого матеріалу, що значно поліпшує його засвоєння слухачами [3].

Перед початком занять, як правило, проводять анкетування слухачів, що дозволяє виявити «слабкі місця» у питаннях сучасної фтизіатрії і приділити цим темам більше уваги. Анкетування, яке проводять після занять, дозволяє викладачам оцінити ефективність занять [6].

Крім того, у навчанні лікарів ведення хворих на туберкульоз на кафедрі застосовують рольові ігри. Цей метод пробуджує зацікавленість слухачів до питань, що вивчаються, сприяє більш ефективному засвоєнню інформації і є важливим методичним засобом, який дозволяє успішно вирішувати завдання медичної освіти. Рольова гра передбачає моделювання різних ситуацій, що максимально наближені до ре-

альності, які можуть мати декілька різноманітних вирішень завдання, дозволяє відпрацювати практичні навички.

Треба зазначити, що слухачі не завжди відразу сприймають метод рольової гри. Це може бути пов'язано з різними факторами – особливостями характеру лікаря-спеціаліста, незадовільним самопочуттям тощо. Тому від викладача залежить, як зорганізувати учасників, знайти до них підхід, розподілити ролі, зацікавити. Цей метод навчання потребує чіткого формулювання мети, регламенту часу, контролю за дією гри [5].

Рольова гра може бути запропонована для навчання різних тематичних розділів, але найбільш ефективно вона себе зарекомендувала з таких тем, як інфекційний контроль, формування прихильності пацієнтів до лікування, диференціальна діагностика туберкульозу з іншими захворюваннями органів дихання та ін.

Крім того, стабільний інтерес у слухачів викликає демонстрація навчальних фільмів. На кафедрі є відеоматеріали, в яких представлено стан протитуберкульозної служби за кордоном, сучасне лабораторне оснащення, інструментальні методи обстеження пацієнтів тощо. Важливими позитивними моментами навчальних фільмів є можливість багаторазового повторення відеоматеріалу, створення яскравих образів, які краще запам'ятовуються. Відеофільми є гарним доповненням до навчальної роботи, особливо у разі відсутності тематичного хворого або неможливості перебування групи слухачів у приміщенні, де демонструється певний метод дослідження (лікування). Проведення занять з використанням навчальних фільмів теж потребує певної структури – вступне слово викладача, перегляд відеофільму, коментар викладача, відповіді на запитання та обговорення отриманої інформації.

Для кафедри фтизіатрії і пульмонології, де інфекційному контролю приділяють особливу увагу, показ навчальних фільмів як сучасний метод отримання необхідної інформації є дуже актуальним, оскільки дозволяє демонструвати пацієнтів і методи їхнього обстеження та лікування, не піддаючи слухачів небезпеці інфікування.

Треба зазначити, що дорослі люди не дуже схильні сприймати нові знання, якщо вони не відповідають їхньому уявленню про якусь проблему [7]. Лікарі загальної практики–сімейної медицини мають певний досвід, своє бачення того чи іншого питання. Тому нерідко виникають дискусії, які при належному підході можуть бути досить ефективними. У процесі таких дискусій лікарі самі знаходять відповіді на питання, які на початку заняття викликали суперечливі судження.

Проте дорослі люди навчаються більш успішно, коли їхній досвід цінують та поважають, а також коли навчальні програми відповідають реаліям життя [2]. Тому зацікавленість слухачів викликають практичні заняття, на яких демонструють пацієнтів та/або історії хвороб, рентгенівські знімки, а також деякі специфічні методи діагностики.

Практичні заняття побудовані наступним чином. Слухачів розподіляють на малі групи. Кожній групі демонструють пацієнта (з його згоди) та/або його історію хвороби. Учасники групи самостійно складають діагностичний алгоритм у кожному конкретному випадку, схеми лікування, прогноз. Кожна група демонструє свій випадок, після чого відбувається загальне обговорення. Обговорюються можливості покращення якості діагностики, лікування, прихильності пацієнта до лікування, що має особливе значення при лікуванні хворих на амбулаторному етапі.

Таким чином, викладачі кафедри застосовують класичні та сучасні форми навчання, що дає можливість ефективно висвітлювати питання фтизіатрії лікарям загальної практики–сімейної медицини.

На жаль, на сьогодні не створені відповідні умови і мотивація до підвищення професійного рівня лікарів загальної практики–сімейної медицини, покращення знань з різних дисциплін. Зазначені обставини диктують необхідність підви-

щення ролі органів охорони здоров'я у належному функціонуванні системи безперервного зростання освітнього рівня медичних працівників, без чого неможливо належним чином надавати медичні послуги населенню нашої країни [4]. У свою чергу, на кафедрі фтизіатрії і пульмонології ДЗ «ЗМАПО МОЗ України» розроблені і викладають тематичні цикли, які розраховані на широке коло спеціалістів, у тому числі – для лікарів загальної практики–сімейної медицини: «Організація протитуберкульозних заходів в сучасних умовах», «Диференціальна діагностика захворювань органів дихання», «Лабораторні та інструментальні методи діагностики бронхолегеневої патології», «Актуальні питання туберкульозу та ВІЛ/СНІДу в сучасних умовах», «Сучасні підходи щодо діагностики та лікування позалегенового туберкульозу». Тривалість таких циклів – один місяць. За цей час у лікарів є можливість більш детально ознайомитись з окремими проблемами фтизіатрії, що може бути дуже цінним в наш час, коли в країні продовжується епідемія туберкульозу.

Особенности обучения врачей общей практики–семейной медицины по вопросам фтизиатрии на кафедре последипломного образования Ю.В. Просветов, А.Ю. Гусарова, Н.О. Скороходова, А.В. Левич

За последние несколько лет подходы к ведению больных туберкулезом значительно изменились, что требует от врачей общей практики–семейной медицины более основательных знаний данной патологии.

В статье представлены особенности преподавания фтизиатрии врачам общей практики–семейной медицины на кафедре фтизиатрии и пульмонологии. Представлены методики обучения врачей, которые эффективно зарекомендовали себя в учебном процессе кафедры.

Ключевые слова: туберкулез, врачи общей практики–семейной медицины, обучение.

Features of training of general practice–doctors of family medicine at phthiology at the department of postgraduated education Yu. V. Prosvetov, A. Yu. Gusarova, N. O. Skorohodova, A. V. Levich

Over the past few years, approaches to the management of patients with tuberculosis have changed significantly, which requires general practitioners, family medicine more thorough knowledge of the disease.

In the article there are represented the characteristics of teaching of phthiology to the general practice doctors of family medicine at the Department of Tuberculosis and Pulmonology. We presented methods of training of doctors which effectively established themselves in the learning process.

Key words: tuberculosis, general practice doctor of family medicine.

Сведения об авторах

Просветов Юрий Васильевич – кафедра фтизиатрии и пульмонологии Запорожского государственного медицинского университета, 69000, г. Запорожье, ул. Перспективная, 2. E-mail: Zmaro38@gmail.com

Гусарова Алина Юрьевна – кафедра фтизиатрии и пульмонологии Запорожского государственного медицинского университета, 69000, г. Запорожье, ул. Перспективная, 2. E-mail: Zmaro38@gmail.com

Скороходова Наталья Олеговна – кафедра фтизиатрии и пульмонологии Запорожского государственного медицинского университета, 69000, г. Запорожье, ул. Перспективная, 2. E-mail: Zmaro38@gmail.com

Левич Антон Вадимович – кафедра фтизиатрии и пульмонологии Запорожского государственного медицинского университета, 69000, г. Запорожье, ул. Перспективная, 2. E-mail: Zmaro38@gmail.com

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ МОЗ України № 620 від 04.09.2014 р. «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги дорослим «Туберкульоз» – http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20140904_0620.html з 2. Вербіцкий А.А. Контактное обучение в системе образо-

вания взрослых // Современные технологии в системе обучения руководителей и специалистов. – Магнитогорск: Институт МВШБ, 2004. – С. 32–36.
3. Каконин В.И. Особенности внедрения электронного обучения в практику обучения взрослых // Современные технологии в системе обучения руководителей и специали-

стов. – Магнитогорск: Институт МВШБ, 2004. – С. 5–11.
4. Куда И.А. Современные подходы к объяснению понятия «потенциал человека» // Современные технологии в системе обучения руководителей и специалистов. – Магнитогорск: Институт МВШБ, 2004. – С. 47–53.
5. Маслов В.И. Стратегическое управле-

ние персоналом в условиях эффективной организационной культуры / Учебник. – М.: «Финпресс», 2004. – 286 с.
6. Магура М.И., Курбатова М.Б. Организация обучения персонала компании. – М.: ЗАО «Интел-Синтез», 2002. – 191 с.
7. Методы эффективного обучения взрослых. Учебно-методическое пособие. – Москва–Берлин, Transform, 1998. – 124 с.

Статья поступила в редакцию 06.03.2015